etiā ē de icarceātis i purgatoio
i Dubitatur adhuc vtrū tātū
valeāt ſuffragia ſucceſſiē ꝯtinu
ata: quātū ſimul fcā ut · xxx · miſ
ſe p dies triginta dicte · quātū
triginta vna die dicte · Et ſic de
eleoſina cētū flor · p vnā diem
datoꝝ quātū ſi āniuſariū ꝓcu
raretur · ⁊ ſic de alijs ſꝫ · pe · pa ·
tātū vel plꝰ valēt quo ad meri
tum inſtituentis · qꝛ magis eſt
ad honorē dei ꝯtinuacō talium
āniuſarioꝝ Et hoc cōſiderās ec
cleſia · ſic inſtituit āniuſaria · tri
ceſimos ⁊ ſeptuageſimos et
hmōi Sꝫ quo ad celeriorē libe
racōem a purgatorio · ⁊ cicius
videndū deū · plus valet acce
lerata multiplicacō Quia ſacra
mentum i ꝯpoſito habitum ſi
eſt ſuffragium altaris · nunq̄
tantum valet ex ope opato · ſi
cut actu habitum · Et forte ai
ma nō erit tamdiu in purgato
rio quouſqꝫ vltimum ſuffragi
um p āniuerſariū ſiet vñ vtrū
qꝫ eſt laudabile · ⁊ pōt ex fon
te caritatis manare ita ut cōti
nuans ſuffragium ōīne laudis
ꝯtinuacōeꝫ q̄rat · Et ſimul facieſ
citiꝰ velit eū liberari ut ſtatī do
fruatur · ⁊ ne diu cruciet ur ⁊c̄ ·

Seq̄tur preceptū Octa
uū de falſo teſtimonio ·
Capitulū Primum

Nunc o octauū precep a
tū ſic ponitur Exo · xx ·
Et deu · v · Nō loq̄ris
ꝯtrā primū tuū falſū
teſtioniū · hic ſm Augꝰ · noīe
falſi teſtionij ꝯtra ꝓximū dati
telligitur prohiberi oē in gn̄ali
mēdaciū ſaltē pnicōſū · qd etiā
innuit textꝰ leui · xix · d · Nō mē
tiemini nec decipiat vnꝰ quiſqꝫ
proxim ſuū · de quo eē · iteligi
tur illd Sapi · i · os qd mētitur
occidit aīaꝫ Et pſ Perdes oēs q̄
loquūtur mendaciū · ymo ſm
tho · 2 · 2 · q · cxxii · ꝓhibentur
oīa pccā ad locucioēꝫ ꝑtinētia
q̄bꝫ ſaltē iſertur nocumētū ꝓxi
mo ut mendacia pernicioſa de
tractōes blaſphemie · ⁊ hmōi ·
De mēdacō igr̄ tria pncipalit̄
ſūt vidēda Prio q̄d ſit ⁊ quottu
plex mēdaciū ſit · ⁊ an oē men
daciū ſit pccm̄ Secūdo i ſpāli
quot modis q̄s peccat mētiēdo
Tercō qn̄ ſit mōrle vel veniale
pccm̄ Quātū ad pmū nōnd q̄ b
ad mēdaciū ſm tho · ⁊ doctoēs
ꝯmunit̄ i · iij · diſ · xxxviij · duo re
quirūtur · pmo faſa ſignificatio ·
ſecūdo intēcō fallēdi · ⁊ accipit̄
itencō fallendi ꝓ intēcōe aliū
decipiēdi Aut ſibi aſſerendi fal
ſū qd dr ꝓpt̄ mendaciū iocoſū
vbi nō ſemp eſt intencō decipi
endi aliū · ⁊ falſam ſibi opinio
neꝫ generādi · prout quibuſdā
vidr̄ · Ex quo ptꝫ q̄ differentia

eſt int' mētiri ⁊ iter dicere mē
datū. Ad hoc ei ꝙ aliquis di
cat mēdatū. duo p̄dicta req̄
runtur. Sed ad hoc ꝙ q̄s mē
ciatur ſufficit ſcđo ſcꝫ ꝙ intē
dat decipe. qꝛ mentiri ē cōtͣ mē
tem ire. Stat enī ꝙ q̄s aliqđ
verꝫ qđ credit eſſe falſum. di
cat cū intētione aliū decipiēdi
tunc dicit cōtͣ menteꝫ. ⁊ tn̄ nō
dic̄ mēdatū. cū ſua aſſercō nō
ſit falſa Exempli gratia poſito
ꝙ princeps nō ſit wyenne. ⁊
quis credēs eū ibi eē dicat. vo
lendo aliū decipe. pn̄ceps non
eſt wyenne. talis mētitur qꝛ
loqtur cōtͣ mentem. ⁊ tn̄ verꝫ
dic̄. Simile eſt ſi quis dic̄. de
re vendibili quā credit malaꝫ
ꝙ ſit bona. cū in rei veritate ſit
bona. Secūdo ptꝫ ex p̄dictis
ꝙ oīs q̄ dicat mendatū. menti
tur. ſꝫ non econuſo. ptꝫ tͣcio ꝙ
dicēs falſum qđ credit eſſe ve
rum. nec mētitur nec loquitur
mendatū ut dic̄. Aug⁹. Cum
nō hēat duplex cor nec decipe
intēdat. exēplū Aug⁹. Si ali
cui gladi⁹ cōmendetur. ⁊ dicat
ſe redditur cū ille q̄ cōmendat
popoſceit. ſi forte gladiū repe
tat furens: maifeſtū eſt tunc
nō eſſe reddēdū donec rſtitua
tur ſanitas non eī in iſta pmiſ
ſione duplex cor hēbatur in p
c mittente. ¶ Secūdo nōndū ꝙ
mēdatū ſit non ſolū p verba

ſꝫ p ſcā. ſcripta. nut⁹. ⁊ ſig͞ ut
ptꝫ de ypocritis ⁊ de religioſo
rū falſ ſignis. vn̄ mendatū in
genē ſic diffinit' Eſt falſa ſig
ficacō cū itencōe fallendi. Di
ue ergo homo ſignificꝫ falſum
voce. ſcripto. manu. ligua. ſig
no vel veſte Et ſi hoc fac̄. cum i
tencōe fallendi. a falſum aſſerē
di: ſꝑ eſt mendacium. Vocale
aūt mendaciū diffinitur. Eſt
falſa vocis ſig͞ficacō cū intenci
one fallendi. ¶ Tercō nōndū d
ꝙ nullū mendatū pōt fieri ſine
pccō. ptꝫ Eccīa. vij. Noli velle
mentiri oīe mendaciū aſſidui
tas eī illi⁹ nō eſt bona. Ad idēꝫ
eſt aug⁹. libro cōtͣ mendatū
dicens. mendacōꝝ multa ſūt
genea. ſed ea vniūſalit' odiſſe
debem⁹. nullū enī eſt mendaci
um qđ non ſit cōtrariū veritati
Nā ſic lux ⁊ tenebre. pietas ⁊
impietas. pcc̄m ⁊ recte factū
vita ⁊ mors iter ſe cōtraria ſūt
Ita inter ſe ſūt veritas ⁊ menda
tiū contraria. vn̄ q̄to amam⁹ il
lā tāto iſta odiſſe debem⁹. vn̄
pla. in thymeo. Voces ipoſi
te ſūt ut p̄ſto hāt volūtatis in
dicia. Et mētiēs cōtrariū fac̄
Et phus. iiij. ethicoꝝ dic̄. ꝙ
mendatū ſm ſe malū eſt ⁊ fu
giendū. Verꝫ aūt bonū ē ⁊ lau
dabile. Et ratio eſt. qre oīe mē
datū eſt pcc̄m. qꝛ cadit ſuper
indebitā materiā. maxie vocale

⁊ includit actū ⁊ circūſtantias
ipſum actū neceſſario deformā
tes ſicͤ eſt de furto ⁊ adulterio
⁊ ceteris hmōi cōuolutis cum
malitia ut di·p͛hs·ij·eth·Vo
ces nāqȝ īſtitute ſunt ad ſigni
ficandū alijs mētis cōceptum
vn̄ indebitum ē ⁊ ɔtra vocis in
ſtitucōeȝ ꝙ quis ſignificet qḋ
non habȝ in mēte·Secūdo oē
mendaciū ex ſua racōe dicit in
tencōem malā ſcȝ intencōeȝ de
cipiendi·⁊ hmōi impoſſible ē
e eſſe bonū·¶ Quo ad ſcḋm prici
pale nōndum ꝙ ſcḋm Aug⁹·li·
de mendacō·viij·ſūt genera mē
dacioꝝ·Sco·tn̄ ſb̄diuidit quā
tum in duo·Primū vocatur mē
daciū in doctrina religionis ſci
licȝ cum quis cū intentione fal
lendi ſignificat aliqḋ falſum
ɔtrariū hijs que fidei ſūt·aut ſa
cre ſcripture·aut etiā contrari
um hijs que ptinent ad bonos
⁊ xp̄ianos moēs·Secundū ge
n⁹ mendacij eſt qḋ fit ſolū ad
nocēdū alteri iniuſte ſiue ī corpe
ſiue in rebus·ſiue in fama·ſiue
etiā in aīa·⁊ vocatur mendaci
um qḋ nulli ꝓdeſt ⁊ alicui nocȝ
Terciū eſt qḋ fit in p̄fatis boīs
ad nocumentū vnius ꝓpter vti
litatem alteri⁹·Et vocatur men
daciū qḋ prodeſt vni ⁊ nocet
alteri·Et hec triplicia mendatia
cōprehenduntur ſb̄ mendatio
pnicioſo·Quartum vocatur mē
dacium qḋ fit ex ſola libidīe mē
tiendi·ut cū q̄s mentit̄ ſolū·q̄
mā placȝ ſibi·⁊ delcātur atqȝ
gaudȝ in mentiendo·Quītū voca
tur iocoſū ⁊ eſt duplex ſcḋm ſco·
Primū qḋ fit ſolū cauſa delectā
di alios·ſicut narrare fabulas·
de quibȝ etiaȝ audientes ſciunt
ꝙ nō eſt veꝝ nec decipiuntur
audiētes ut plurimū cū etiā ſer
mo ꝓferētis non ſit talis ꝙ na
tus ſit credi ab audientib⁹·Ali
ud quod fit cauſa ioci ſcḋm au
g⁹·vbi ſup̄·ut cum quis iocan
do intendit aliū decipere·ita ꝙ
audientes vere decipiantur·nō
tam in aliquo in quo ſibi mag
num nocumentum infertur·
In quo iocantur illi qui ſciunt
eum decipi ⁊ finaliter poteſt eti
am ip̄e de hoc iocari·quēadmo
dum dicit Auguſ·fuiſſe de men
dacō Joſeph·qui veracit̄ volu
it decipere fratres ſuos in verb
iſtis·Exploratoēs eſtis ⁊ cetē
ris ſimilibus poſitis Gen̄·xlij·
Sextum eſt qḋ nulli obeſt id
eſt nulli alteri a ſe·⁊ tamen ali
cui prodeſt·⁊ hoc in tēpalibus
rebus·Exēplificat Auguſt·ve
lut ſi quiſpiam alicuius pecuni
am iniuſte auferēdaȝ ſciat vbi
ſit ſe neſcire mentiatur quocū
qȝ interrogante·Septimum
eſt quod nulli obeſt ſed alicui
prodeſt in corpore quia p ip
ſum impeditur alicuius mors

aut alia leſio corpalis· Exẽplũ
Aug⁹· velut nolẽs hominẽ ad
mortẽ queſitũ ꝓdere mẽciatur
Octauum qd̓ nulli obeſt ⁊ ali
cui ꝓdeſt ad defenſiõez ⁊ cuſto
diã caſtitatis: ꝑma tria dicun
tur pnitioſa mendatia· q̄ vicȝ
nocẽt vel ſunt nociua ex ſe cui
mentitꝰ vel de q̊ mentitꝰ· Alia
tria iocoſa q̄ nulli ꝓſunt nota
biliter nec obſunt. Sȝ tria vl
tima officioſa· qꝛ vtilitatis grã
ſũt ⁊ ꝓſũt alicui ⁊ nulli obſũt
f Q̃ntũ ad· iij· pncipale notã
dum primo dictũ Aug⁹· libro
de mẽdaciõ vbi ſic dicit In hiſ
·viij· generib⁹ tãto min⁹ q̄ſq;
peccat cũ mẽtitur· q̃to mẽtien
do accedit ad octauũ· Et tãto
ampli⁹ q̃nto mentiẽdo accedit
ad ꝑmũ. hec ille· Et tho·2·2·q·
·cx· dicit Si quis diligẽt̄ cõ
ſiderȝ ſm ordinẽ ꝑdicte ãnume
ratiõis ꝑ octenariũ ſciet ordi
nẽ grauitatis culpe q̄ ẽ i iſtis mẽ
dacijs· nã bonũ vtile ꝑfert̄ de
lectabili· ⁊ vita corpalis ꝑfer
tur pecunie· honeſtas etiã ipſi
corpali vite· Vñ ſecũdo nõ nõ
ſm eũdem ꝙ omne mẽdatiũ de
quocũq; generẽ mendatioꝝ ſit
qd̓ dr̄ in dei iniuriã ⁊ in honoã
tiõez aut ↄtemptũ: ẽ mortale Ita
ꝙ ꝓpter hoc dicitur non ſolũ
ut q̃s decipiatur· ſȝ vltra hoc di
citur ea intentione ⁊ ad iſtum
finẽ ut de⁹ ꝑ hoc inhonoretur

qꝛ illud ẽ directe contra dei ca
ritatẽ· Primũ vero gen⁹ octo
mẽdatioꝝ inter cetera ẽ grauiſſi
mũ· vñ omne mendatiũ de pri
mo generẽ eſt mortale pccm̄· qꝛ
qd̓libet tale cõtrariatur caritati
dei· nã volũtarie falſum ſignifica
re cũ itẽtiõe fallẽdi aliquẽ circa
res diuinas· q̊ circa materiam fidei
eſt ↄtra caritatem dei eo ꝙ ꝑ
tale mẽdatiũ mentiẽs occultat
diuinã veritatẽ q̊ corrũpit· Vñ g
aug⁹· vbi prius· Primũ gen⁹
ẽ capitale mẽdatiũ· Secundũ
gen⁹ vicȝ qd̓ nulli ꝓdeſt ⁊ ali
cui obeſt· graui⁹ eſt ꝙ tertiũ·
qꝛ terciũ minuit de grauitate
ex hoc ꝙ damno vni⁹ intendi
tur vtilitas alteri⁹ Tñ mẽda
cia ſecũdi ⁊ tercij generꝭ in q̄
bus vicȝ q̊s intendit alteri no
cere in reb⁹ corpe vel fama ſũt
eciam mortalia ꝓpter iſtũ malũ
finẽ intentum· Sũt ei contra
caritatẽ ꝓximi qꝛ ſic nocere al
teri in aliq̊ illoꝝ eſt cõtra ꝑcep
ta dei· ⁊ mortale peccatum· ut pa
tuit in· vij· ꝑcepto Ita etiã vel
le ſibi nocere vel mẽtiri propt̄
ſibi nocere eſt mortale· Ide intel
ligitur de mendaciõ q̊ quis in
tẽdit alteri nocere i aia ut ꝑ mẽ
datiũ inducere eũ poſſit ad ali
qd̓ mortale peccatũ. Aut ad erro
rem i fide· Aut vult eũ ꝑ hoc im
pedire in acq̊ſitiõe alicui⁹ ſcien
tie vtilis ⁊ bone. Aut impedire

eum vult in emēdacōne morū
aut retrahit eū ab introitu reli
gionis bone· Aut a ɔuerſiōe p
penitētiam· ⁊ ſic de alijs: ſemp
ē mortale· qꝛ multo magis ſit dā
num hoi in hijs ſpūalibꝰ q̄ꝫ in
dānificacōe rerū· aut bonorum
corpis qꝛ aīa melior eſt corpe
⁊ rebꝰ· vn̄ Sco· i· iij· dicit· mē
daciū pernicoſum ſm qꝫ plꝰ vl̄
minꝰ nocet qđ pēſatur ex bono
cuiꝰ eſt ablatiuū ſm hoc pēſat̄
magis aut minꝰ g̃ue mendaci
um Et vlr̄ omne tale mēdatiū
ex deliberacōe dictū· eſt morta
le pccm̄· cuicūqꝫ enī ꝓhibetur
ſimpliciter illo p̄cepto· non di
cēs ɔtra ꝓximū tuum falſū teſti
moniū· nec p̄ciſe ē teſtimoniū
quod datur in iudicō· ſꝫ quādo
quis ex certa deliberacōe aſſerit
quod ignorat· vel cuiꝰ nouit
oppoitū dicit falſū teſtimoniū
cōn̄ ꝓximū· vtrū autē īdelibera
cō excuſꝫ: dicetur capi· ſequēti
de periurio· hec ille Concordat
wilh· i ſu· vicioꝝ dicēs qꝫ tres
prime ſpēs ſūt peccata mortalia
h ſi ex delibēacōe dicātur· ¶ Se
cūdo ergo ⁊ Tercō genere mē
ciens nō ſolū peccat cōn̄ hoc p̄
ceptum octauū ſed etiam ſi dā
num intulit ſic ꝓximo tenetur
ſibi illud recōpēſaē· de iſtis mē
dacijs intelligitur illđ pš· Per
des oēs qui loquuntur menda
cium Et ſapi· i· Os qđ mētitur

occidit animā· mendatia vero
alioꝝ quiqꝫ generꝝ nō ſunt de
ſe ⁊ de ſuo generē mortalia pccā
ſꝫ ſolum venialia eo qꝫ nō ſiūt
ꝓpter finē aliquē· q̄ ɔtrarietur
caritati dei aut ꝓximi· ut patꝫ de
mendoſo vbi intēditur ꝓpa de
lectacō· Et de iocoſo vbi intēdi
tur· Aut alioꝝ levis delectacō·
Aut iocus aliquis Et de officio
ſo in quo intēditur aliqua vtili
tas ꝓximoꝝ· Quāuis aūt ſcđꝫ
Augꝰ· vbi prius hmoi quiqꝫ
mendatia non ſint mortalia de ſe
⁊ ex ſuo genere qn̄ in eis non i
tenditur finis q̄ ſit cōtra carita
tem· pn̄t tn̄ ſm tho· vbi pꝰ Et
ſco· in· iij· fieri mortalia per accīs
rōe ſcandali· Aut alicuiꝰ dāni
Aut alteriꝰ talis nati ſeq̄tur dū
q̄s ſuo mendacō non intendit
malū· attamē eſt veriſimile qꝫ ex
mendacō ſuo oriat̄ ſcādalū eti
am puſilloꝝ· Aut nō bile dānū
ꝓxio· Et tn̄ ꝓpt̄ vitādū hmōi
ſcādalum aut ꝓxi dānum non
vult mendatiū obmittē· Item
pōt fieri mortale rōne nimie libi
dinis ut cū homo ſuā ā alteriꝰ
delectacōeꝫ quā habꝫ aut itēn
dit in mendacō ꝓponit dilcōni
dei Aut mādato eius Ita qꝫ añ
q̄ꝫ velit iſta deſiderata delcācōe
in mendacō carere patꝰ eſt po
cius facere contr̄ dei mandatū
Et ita poteſt ītelligi illud Au
guſ· Nullū peccatum eſt adeo

veniale quod nō fiat mōꝛle ſi
i placet· Itē ꝙuis mendaciū
iocoſū ꝛ officioſum de ſe nō ſint
moꝛtalia· nec viris imperfectꝰ
nec etiā ſm tho· pfectis q̄ ſunt
in ſtatu pfectionis acq̄rende·
ut ꝛligioſi ſunt niſi forte rōne
ſcādali· Tū ſm ſco· vbi prius
ſunt mōꝛtia vtraqꝫ mendatia
viris exiſtentibꝫ in ſtatu pfecti
onis exercēde In exercēdo actꝰ
q̄ cōpetunt eis racōne talis ſta
tus pfectōis puta docere, iudi
care· p̄dicare· Rō eſt· qꝛ p vtr̄
qꝫ mēdacia auffertur bonitas
doctrīe quā p̄dicāt· Juxta illō
Augꝰ· in ep̄la fūdamenti· Si
ad ſcripturas ſacras admixta
fuerit ꝙ tūcūqꝫ iocoſa mēdatia
a: nl remanet i eis ſoliditatis
puta ſi p̄latus p̄dicꝫ ꝛ miſceat
mēdaciū iocoſū nihil remanꝫ
ſoliditatis i doctrīa illa. pōt ei
quicūqꝫ dubitare de quocūqꝫ
dicto ab eo ſicut de alio· vel q̄
racōe nō aſſentire illi mēdacio
iocoſo pai racōe nec alij Et ita
piret auctoritas doctoꝝ ecc̄ie
in docēdo· periret etiā vtilitas
populi audiētis cōſimiliter i iu
dicio ſolēni· Et itelligo ita ꝙ
non percipiatur illud menda
ciū eē dictū ſeoꝛſum ab actu do
cendi vel iudicādi· dū enim ali
q̄s ſedet ad iuditiū pōt aliquā
truſam admiſcere q̄ ex modo
loquēdi ſcitur, nō eē de iudicio

hec Sco· Et ſic ptꝫ quātum pe
riculū ſit p̄latis ꝛ p̄latis viris
in ſtatu pfectiōis excendeq̄n
excent actus talis ſtatus pfe
ctiois ut ſunt p̄dicare iudica
re docere publice ꝓtūc mētiri
ioco ſe vel officioſe qꝛ plures do
ctores ꝯcedūt ꝙ ſint mōꝛtia·
Et vidꝫ idē tenē ſcūs thō· vbi
priꝰ Cū enim ut dic· ponātur
in ſtatu veritatis huan de· qꝛ ve
ritatē tenēt ex ſuo officio in iu
ditio vel in doctrīna· contr̄ q̄ ſi
mētiāt: eit peccatum moꝛtale
In alijs aūt nō opoꝛtꝫ· hec tho·
dic· tū petrꝰ de pa· ſup· iiij· di·
·xxvij· Mētiri in iuditio ꝯfcīe·
ideſt in ꝯfeſſione ſacramētali
ſemper ē mōꝛle· ſicꝫ periuriū
deliberatum. ꝓpt̄ dei irreueren
tiam annexam. Nō ſic aūt i fo
ro exteriori ſimplex mēdatiū ē
pccm̄ mōꝛle· niſi qn̄ ledit ꝓxi
mū. ut ſi aduocatus ad vanā
gl'am falſo moueat legē ad ve
rā ꝯcluſionē· hec ille· Eſt aūt k
omne mēdaciū q̄nqꝫ de cauſis
deteſtādū Primo qꝛ oꝛigo eiꝰ
ē dyabolica· vnde gen·iij. neq̄
ꝙ moꝛiemini Johā·viij· dū lo
quitur ſcꝫ demon mēdatiū· ex
proprijs loq̄tur qꝛ mēdax eſt
ꝛ pr eiꝰ· ꝛ ibidem. vos ex prē
dyabolo eſtis ꝛ deſideria pris
veſtri vultis facere. Secun
do qꝛ inquinat mēbꝛꝫ qđ ma
ioꝛi decentia eſſꝫ dignū ſcꝫ os

prou·xij· Abhominacō ē dño
labia mēdacia Exēplū de hn̄tē
os plenū muscis fetidis· Ter
cō q2 oīs mēdax quasi q̄dā ꝓ
ditor ē· vult ei ꝙ ille cui menti
tur fidē sibi adhibeat· ⁊ tn̄ fidē
non ſuat ei· ꝑmo vult decipere
ut pꝫ in.rōe mentiri· qđ est cō
tr̄ mentē ire· Q̄rto q2 valde no
ciuū est toti ecc̄ie Fac̄ ei ut vix
alicui fides adhibeatur. vn̄ ꝓp
ter mendacia multiplicātur ꝑ
iuria· diffidentie· lites· ⁊ hmōi
vn̄ de mendacib9 Iere·ix· Sa
gitta vulnerās lingua eoꝝ do
lū locuta est Quinto q2 eius vi
tacō orōnē cito facit exaudiri
Exēplū in vitis pr̄m· vbi fratrib;
āgelico ministeio translatis· ꝑ
fluuiū ad quendā hēmitam ab
eo q̄rentib; de ei9 vita hr̄· a tpe
cōuersiōis nūq̄ de ore meo mē
daciū exiuit· ⁊ quicq̄d pecij a
dño sine mora cōsecutus sum

Seq̄tur capitulū Secūdū

Pro inde vidēda sūt ad
huc tria pr̄ncipalit̄ Pri
mo de pcc̄is oris i q̄b;
q̄s facilit̄ mētitur vel sp· Secū
do de mēdacō in ope vel gestu
Tercō dubiū de perplexitate·
a Q̄ntū ad·i· pōt quis mēda
ciū icurrē promisso · iactātia·
⁊ adulatiōe lingue· Prio pro
missione· vn̄ ſm tho·2·2·q·cx·
Sulle q̄ aliq̄d promittit non
hēat aiū faciēdi qđ ꝓmittit: mē

titur Si vēo hēat nō mētit̄ q2
nō loq̄tur ꝯtr̄ id qđ gerit i mē
te Si vēo nō fac̄t qđ promisit
tūc vidr̄ infidelit̄ agē ꝑ hoc ꝙ
aiū mutat pōt tn̄ excusai ex du
ob;· vno mō si ꝓmisit id qđ ē
māifeste illicitū q2 ꝓmittendo
peccauit mutādo aūt ꝓpositū:
bn̄ facit Alio mō si sint mutate
cōdiciōes ꝑsonaꝝ ⁊ negocia·
Ad hoc ei ꝙ hō teātur facē qđ
ꝓmisit dic· Seneca li. de bn̄fi
cijs req̄ritur ꝙ oīa imutata ꝑ
maneāt· vn̄ ⁊ apl's nō ē mētit9
nō iplēs qđ ꝓmisit cū nō iuit
corithū·ij·cor·i·⁊ hoc ꝓpt̄ īpedi
mēta q̄ supuenērt hec tho· Et b
videntur i ꝓmisso simplici mul
te ꝯdicōes itelligi· sicut a ſm
hosti·i simplici iuramēto nam
q̄n iuro ꝙ faciā itelligit̄ si ꝺo
placuerit· Si pape vel p̄lato
placuerit vel nō displicuerit Si
res i eod̄ statu ꝑmanserit vn̄ si
apud me deposuis gladiū ⁊ tibi
ꝓmitto restituē Si postea fu
ris: res i alio statu ē· Itē si m̄ si
de ſuaueris· nō ſuati ei fidē nō
oꝫ fidē ſuai· vn̄ si nō facis m̄ qđ
ꝓmisisti· non tibi teñor Extr̄ de
iuē iurādo pueit Itē si supior nō
cōn̄dixerit Itē si facultas seu pos
sibilitas se obtulerit· vn̄ excu
sat ncc̄itas vel ipossibilitas tn̄
nō potēs soluē: pus dꝫ homo ce
dere vel cū alio ꝓ posse ꝯcorda
re videlicꝫ cū illo cui obligatur

c ¶Secūdo mētitur q̄s iactan
cia. de qua vide in tertia ſp̄e ſup
bie p̄cepto primo capi. xiij. a.
Iactator aūt ut dic̄. ph̄us. iiij.
ethi. fingit de ſe maiora exiſtē
tibus q̄nq̄ȝ nullius gr̄a. quādo
qȝ aūt gr̄a glie vel honois quā
doqȝ aūt gr̄a argenti. vn̄ thō.
.2.2. q. cxij. dicit. Iactancia p̄
prie iportare vid̄r q̄ hō verbis
ſe extollat. Illa enim q̄ hō lon
ge vult iactare in altū eleuat.
Tūc aūt quis p̄prie ſe extollit
quādo de ſe ſup̄ ſe aliquid dic̄.
Qd̄ q̄dē ȝtingit dupliciť. Quā
doqȝ eni loq̄tur de ſe. nō quidē
ſup̄ illud quod in ſe ē. ſȝ ſupra
illd̄ qd̄ de eo hoīes opinātur.
Qd̄ apoſtol9 refugiēs dicit. ij.
corin. xij. Precor ne quis exiſti
met me ſup̄ id qd̄ videt in me
ā audit ex me. Alio mō quis p̄
verba ſe extollit loquēs de ſe
aliquid ſup̄ illud qd̄ in ſe eſt
ſm rei veritatem. ⁊ vtroqȝ mō
d̄r iactantia. Primo modo ta
mē magis p̄prie. Et opponitur
iactātia veritati. Quādo autē
ſit iactācia pcc̄m mo᷑le. ⁊ q̄n
non dicit ibidem. Dupliciter
iactācia cōſiderai pōt. vno mō
ſm ſe put eſt mēdatiū qd̄ dam
⁊ ſic quādo qȝ ē pcc̄m mortale
quādo qȝ veniale. mortale q̄dem
quādo q̄s iactanter de ſe p̄fert
qd̄ ē contr̄ glām dei. Sicut ex
p̄ſona thiri regis d̄r Ezechie.
.xxviij. Eleuatū ē cor tuū ⁊ dix
iſti. deus ego ſum. vel eſt cōtr̄
caritatē proxi. ſicut cū aliquis
iactādo ſeipſum prorūpit i cō
tumelias alio᷑. Sicut legitur
luc̄. xviij. de phariſeo q̄ dixit nō
ſū ſicut ceteri hoīm raptores ad
ulteri. iniuſti. velut etiā hic pu
blican9. Quādoqȝ vero ē pec
catum veniale. quādo ſcȝ q̄s de ſe
iactat q̄ neqȝ ſunt cōtr̄ deū nec
cōtr̄ proximū. Alio mō pōt con
ſiderai ſm ſuam cauſaȝ ſcȝ ſup
biā vel appetitum lucri ā manis
glorie. Et ſic ſi p̄cedat ex ſup
bia vel mani gloria. q̄ ſi ſit pec
catum mo᷑le. tunc ip̄a iactan
tia erit pcc̄m mo᷑le. alioq̄n erit
pcc̄m veniale. Sed ſi quis p̄
rūpit in iactātiaȝ p̄pter appeti
tum lucri: hoc videtur iā ptine
re ad p̄ximi decepcōnem ⁊ dā
nū. Et ideo talis iactātia magis
ē peccatū mortale. vn̄ dic̄. ph̄s
.iiij. Ethi. q̄ turpior eſt qui ſe
iactat cauſa lucri. q̄ qui ſe ia
ctat cā glorie vel honoris non
eſt tn̄ peccatum mortale ſemꝑ
q̄ poſſȝ eſſe tale lucꝝ ex quo
ali9 nō dāmificaretur. ¶Ter d
tio quidam mētiūtur adulacō
ne. Eſt aūt ut quidā ait. Adu
lacō p̄uerſa laudacō. vn̄ nōm
laudacōis ⁊ adulacōis eiſdem
l̄ris conſtat ſȝ nō eodem modo
ordinatis Alex. de hal'i ſūma
dicit. Adulacio ſic deſcribitur

eſt pccī ex ſmone vane laudiſ
alteri exhibitū intencōe placē
di Dubitat̄ qn̄ adulacō ſit pec
catū mortale vel nō ſ̄ndz id ibi
de· Queda adulacō eſt que ſit ī
fouendo pccōrem in pccō· hec ē
ſemp mortale peccatū· Quedā ve
ro ſit intencōe ut pſit alicui a
nulli obſit· a hec eſt veniale pec
catum· Quedā vero eſt· q̄ ſit ex
ſola intencōe placēdi: nō ut p
ſit vel obſit· a hec aliqn̄ veniale
pccm̄ ē aliqn̄ mortale Quādo enī
ſit ex aīmi leuitate: veniale eſt
Quādo vero ſit ex ↄſuetudine
ducēte in ↄtēptū a libidie; morta
lez: tunc eſt mortale hec ille· hoc
viciū xp̄s maxīe fugit· vn̄ glō
ſup illo math· xxi· relictis illis
abijt foras ex̄ ciuitatē q2 pau
p erat nulli adulat9· nullū in tā
ta ciuitate inuenit hoſpitē· ſed
apd lazaꝝ recept9 ē Et apoſto
l9· i· teſſ· ij· neq3 aliqn̄ fuim9 in
ſermone adulacōis· ſiē vos ſci
e tis· nec occaſione auaritie deus
teſtis ē· ¶ Eſt aūt adulacōnis
vicium deteſtandū multiplici
ter· Primo· q2 adulator nutrix
eſt dyaboli· lactās dyaboli fili
os lacte adulacōnis Treñ. iiij·
lamie nudauerūt mām̄as lacta
uerūt catulos ſuos· lamia eī dr
q̄ſi lania ſuis fetib9 crudelior·
q2 eos laniat quos vidr lactaē
ſic adulator quē mulcz laudan
do in pccō laniat ī ptinatia Se

cūdo eſt locuſta· q̄ eſtate pſpi
tatis canit a hyeme aduſitatiſ
ſilet· Eccī· xiij· diues locutus ē
et oēs tacuerūt a vbū ei9 vſq3
ad nubes pducēt· paup locut9
eſt a dicent· quis eſt h̄ Tercō
ſunt adulatoēs ſyrene ſm boe
cium vſq3 ad exitiū dulceſ
voce· ſ3 obſtructis auribz fugi
ende· Qr̄to ſunt lotoēs capitū
per oleum pſ· Corripiet me iu
ſtus in mīa a increpabit me ole
um aūt pccōris nō impinguet
caput meū. Qnto ſunt ſacdo
tes dyaboli hoīes viuos ſepeli
entes· vn̄ gre· ſup illo Math·
viij· dimitte mortuos ſepelire
mortuos ſuos· mortui mortu
os ſepeliunt cū pccōr pccōrem
aggere adulacōis p̄mit. apt il
la xp̄s ait Luce· vi· ve vobis· cū
benedixerit vob̄ homines glō·
magna pars pene eſt peccatori
ſua ſcelera nō argui· ſ3 inſup q̄ſi
bene geſta laudari Et ſup illō
pſ· Deus in adiutorium meum
intēde dicit Auguſt· pl9 nocet
lingua adulatoris q̄ manus p
ſecutoris· yſai· iij· Populeme
us qui te beatum dicunt ipſi te
decipiunt· ¶ Dubitatur quale f
remediū ſit adhibēdū adulaci
ni· Reſpōdet Alexādeꝛ vbi ſ̄pus
q2 triplex ſpeāliť vnum intra p
prie fragilitatis ↄſideracō q̄ ho
minē pfeē huiliat· vn̄ Treñ· iij·
Ego vir videns paupertatē meā

Et mich·vi·hũilia cõ tua in me
dio tui. Alia duo ſũt extrĩ·vnũ
eſt ex pte iuſti hoĩs·ꝗ dicitur
fidelis ꝗ diſcreta correctõ·vñ
ſup illud pſ. Oleũ aũt pctõris
nõ impinguet caput meũ glõ·
Suſtinet fidelis argui a viro
iuſto i miſericordia ꝗ nõ lauda
ri a pctõre. Aliud ẽ ex pte pec
catoris ſcʒ detractio q̃ eſt reme
diũ non p cauſã ſʒ p occaſiõeʒ
vñ greg̃·Sciendũ ꝙ ne immo
deratis laudibꝫ eleuemur plerũ
qʒ miro rectoris noſtri moderã
mine detractionibꝫ lacerari per
mittimur·ut qđ vox laudantis
eleuat lingua detrahẽtis hũiliet
8 Quo ad ſcđm̃ principale
ſcʒ de ſimulacõe·Notãđ ꝙ dif
ferũt ſimulacõ ⁊ ypocriſis ſicut ſu
perius ⁊ inferius·Simulacõ eſt
proprie mẽdaciũ qđ i exterioribꝫ
ſignis factoris ↄſiſtit·ut dicit
tho·2·2·q·cxi·nõ aũt rẽfert vtrũ
aliq̃s mentiatur verbo vel quo
cũqʒ alio facto. Simulacõ tñ
largius capitur ſepe pro qua
cũqʒ fictione. Sʒ ypocriſis ẽ nõ
quecũqʒ ſimulacõ ſʒ ſolũ illa q̃
q̃s ſimulat pſonam alterius:
ſicut cũ pctõr aſſimulat pſonam
iuſti de hoc habes quedaʒ pri
mo pcepto de ypocriſi·de ſimu
lacõne igr̃ dicit Deo·in·iij·di·
·xxxviij·Aliquis põt ſimulare
p argumẽta pbabilia·aſſumẽ
do aliq̃ bona ſibi ineſſe que, nõ

inſunt puta p genuflexiones ⁊
adoracões deuocõeʒ ſibi ineſſe
que nõ inẽ·Et talis ſimulacio
eſt ypocriſis ꝗ pctm̃·Aliq̃s etiã
põt ſimulare mala non inẽe·vl
oñdendo ſigna oppoſita hijs
q̃ ↄſueuit vel oppoſita mal̃ vel
non oñdendo ſigna que cõmu
nit̃ ↄſueuerũt ſequi illa mala Et
p̃mũ iſtoꝝ videtur ptinere ad
ypocriſim puta ſi quis luxurio
ſus audiẽs de mulieribꝫ ſpuat
in ſignũ caſtitatis exercẽans·⁊
tñ habeat oppoſitũ i corde Se
cũdũ non eſt malũ aliqđ ymo
ſi põt eſſe in malo eſt laudabi
le ꝙ vitupabile ẽ publicare eo
modo q̊ dicitur de quibuſdaʒ
ꝙ peccatũ ſuũ publicauerũt ꝗ
non tacuerũt ⁊ ſi malũ ſit i cor
de interius tamẽ addẽ malũ ſig
nũ exterius eſt addere malũ ma
lo In indifferẽtibus aũt aliq̃s
põt aliq̃ facere q̃ ex natura ſui
ſunt ſigna alicuius·Aliq̃s enim
põt facere alia que non ſũt ſig
ex natura ſui ſʒ ſcit ea concipi a
pñtibus tanq̃ ſigna·puta ex
natura rei ſudare ẽ ſignũ fatiga
cõnis vel alicuius reſolucõis cor
poralis·Spumare aũt ꝙ ſali
ua currat p barbã non ẽ ex na
tura ſignũ inſanie mentis·põt
enim cõpos mẽtis emittere ſali
uã ut currat p barbã·tamen a
circũſtãtibꝫ põt aliq̃s ſcire hoc
iudicandum ſicut ſignũ furie

puta q̄ illa ɔſueuerūt ſigna eē
furioſoꝝ in t̄ra illa. Vniū ſalit̄
ergo de ſimulacōīb⁹ p̄ma ⁊ ſe
cūda dico. q̄ ſūt pc̄cā ⁊ freque̅
ter mo̅tlia. q̄ ꝑ poc̄ſis ⁊ ſimu
lacō. Tertia dūmō malū nō cō
comitetur eſt laudabilis Ita q̄
hō non oñdat vnū malū p aliō
malū. Et in indifferentib; ſimu
lacō prima ſi eſſ; in aliq̄uibus
eſſet forte mala. ſ; non grauit̄
puta ſi quis poſſ; ſe facere ſuda
re licet non laboraſſ;. quemad
modū quidā ioculatores vtū
tur corpoibus ſuis ad aliquos
motus ſignificātes alias diſpo
ſicōnes q̄ non in ſunt eis nec p̄
ceſſerūt. Simulacō alia que ē
ſecūda in indifferētib; nec pec
catū ē ⁊ talis fuit ſimulatio da
b uid. i. Re. xxij. hec ſco. ¶ Circa
terciū p̄ncipale q̄d ſit faciend̄
in tali caſu ⁊ ſimilib⁹. Aliquis
queritur ad mortem quē abſcō
dit pfectus vir veniūt appito
res ⁊ q̄rūt ab abſcondēte. vbi
ſit latitās. Aut rn̄det. ibi. ⁊ tūc
erit ꝑditor. Aut rn̄det ſe neſcie̅:
⁊ ſic mentitur. Aut tacet ⁊ ſic
ꝑdere vi̅d; ergo ē perplexus.
Rn̄d; Alſi dō dīc. debet deludere
appitoēs ſic dicebat ipo ſitin⁹
ſic dicendo. Creditis q̄ ſi ipſe
eſſ; h; ego dicerem vob. vel d;
rn̄dere ſic rn̄dit ille ſāct⁹ epuſ
de quo exēplū pōit btūs Aug⁹.
li ɔtr̄ mēdatiū q̄ abſcōdit quē
dā; iniq̄ etīā q̄ q̄rebātur ad mor
tē ⁊ dū ab ipō epō q̄rerēt appi
toēs vbi ille eſſ;. Re. nec poſſu;
mētiri nec poſſum eſſe ꝑditor.

Capitulū Tertiū

De falſitate hacten⁹ di
ctū ē ſ; mō de teſtificati
one vidēda ſūt tria. Pri
mo ī q̄b; caſib⁹ q̄s tēetur teſtifi
cai. Secūdo an falſū teſtiomū
ſp ſit mo̅tle pc̄cm̄. Tercō q̄uo q̄s
teſtificādo vel alias aſſerendo
poſſit iurare ⁊ q̄ ſciē debeat q̄ iu
rat teſtificādo. ¶ Quo ad p̄mū a
nōt tho. 2. 2. q. lxx. In teſtiomo
ferēdo diſtinguend̄ ē. q̄ aliq̄n
requiritur teſtimoniū alicui⁹
aliq̄n nō requiritur. Si requi
ritur teſtimoniū ſbditi autori
tate ſupioīs cui ī hijs q̄ ad iuſti
tiā ptinēt obedire tēetur Et tunc
nō ē dubiū q̄n teſtionū tēatur
ferre ī hijs in q̄b; ſcdm ordie; iu
ris teſtionīū ab eo exigit̄ puta
ī maifeſtis ⁊ ī hijs de q̄b; infaia
p̄ceſſit. Si aūt exigatur ab eo
teſtionīū ī alijs puta ī occultis
⁊ de q̄b; infamia nō p̄ceſſit nō
tenetur ad teſtificādū. Si vero
req̄ratur ei⁹ teſtiomū nō auto
ritate ſupioris cui obedire tene
tur Tūc diſtinguend̄ eſt. Quia
ſi teſtimoniū requiratur ad libe
randū hoīem ab iniuſta morte
ſeu pena quacūq; vel falſa etiā i
famia vel etiā ab iniquo dāno
tunc tenetur hō ad teſtificand̄

Sed ſi ei⁹ teſtimoniū non re
quiratur tenetur facere qđ i ſe
eſt ut veritatē denūciet alicui q̄
ad hoc poſſit ꝓdeſſe·dicit enim
pš·eripite pauperem ⁊ egenū
de manu pccōꝛis liberāte Et pꝰ.
·xxiiij·Erue eos q̄ ducūtur ad
mortē Et ro·i·digni ſūt morte
nō ſolū q̄ faciūt.ſȝ ⁊ q̄ cōſentiūt
facientibȝ·vbi glō·Cōſentire ē
tacere cum poſſis redarguere·
Sup hijs vero que ꝑtinēt ad
dānacōēȝ alicui⁹ non tenetur
quis ferre teſtimoniū niſi cū a
ſuperiore cōpellitur ſm ordinē
iuris·qꝛ ſi circa hoc veritas oc
cultetur nulli ex hoc ſpeciale dā
nū naſcitur·vel ſi immineat pi
culū accuſatori:non ē curādū
qꝛ ipē ſe in hoc periculū ſponte
igeſſit·Alia aūt racō ē de eo cui
piculū imminet eo nolēte hec
b tho· ¶ Sȝ dubitatur an teſtio
niū poſſit licite fieri de hijs que
alicui ſub ſecreto ſūt omiſſa·ꝓ
cui⁹ ſolucōe nōndū qꝫ triplex
eſt ſecretū·vnū quod ſub ſigil
lo confeſſionis cadit·aliud qđ
ſub ſigillo ſecreti tegitur Et fit
dupliciť·vno mō qn̄ cōmittēs
exp̄mat ſe dicere ſub ſigillo ſe
creti·Alio mō qꝫ non exp̄mat·
ſȝ tn̄ natura ſmonis vel rei illđ
expoſcat·vicȝ qꝫ teneatur ſb ſi
gillo ſecreti·de hijs tribȝ dicit
pe·pa·ſup qrto·di·xxi·Quāuis
frāgēs qđlibȝ iſtoꝝ·vicȝ prio

modo ⁊ ſcđo modo dcōꝝ ſigil
loꝝ peccet mōꝛliter·tn̄ grauiꝰ
frāgēs ſigillū cōfeſſionis.nec
ſolū eſt fractoꝛ ſigilli ⁊ ꝓditoꝛ
cui eſt aliquid exp̄ſſe ꝯmiſſum
ut archanū·ſȝ etiā ex naturā fa
cti·ſi videatur tale qꝫ reuelacō
nocerȝ·minus tamē ceteris pa
ribus qꝫ ſi ad hoc ſe obligaſſȝ
nā huius auſcultans a caſu vel a
ꝓpoſito ſecretū qđ tractatur in
curia dn̄i ſui·⁊ poſtea id reue
lat foꝛinſecus:cōmittit crimen
cōn̄ dominū ſuū ⁊ curiā eiꝰ vn̄
talis huius ſm ius ciuile ḡuiter
pūiretur Sacramētum aūt pe
nitētie ſeu cōfeſſionis ē qđdaȝ
ſecretū qđ ſecrete tr̄ctatur i cu
ria ſummi regis qꝛ tr̄ctatur corā
illo qui rep̄ntat pſonam eius·
Quilibȝ vero homo huius dei ē
ergo ille q̄ audirȝ a ꝯfeſſore pec
cata ꝯfeſſa:teneretur ea celare·
Hec pe·Et eadē racō videtur de
illo qui confitētis alicui⁹ pecca
ta audiſſȝ a caſu vł a ꝓpoſito.
Alij doctores addūt.qui dolo
ſe audit cōfitētē:mōꝛlit̄ peccat
ſȝ non qui a caſu·Ambo tamē
tenētur celare·Rō p̄mi qꝛ cōn̄
legem nature facit ⁊ cōn̄ carita
tem ꝓximi ymo cōn̄ dei ſacm̄ē
tum Et addit pe·de·pa·pēitens
etiā ſi ex reuelacōe iniūctionis
penitētie ꝓbabiliter crederȝ cō
feſſorē ledi:tenetur celare Alio
quin eſſȝ maledictꝰ ſicͭ cham

q̄ diſcooꝑuit vel nō operuit ſꝫ
deriſit verendā patris. Si enī ex
hoc ſeq̄retur vel deriſio ſimpli
cis vel offenſio. q꜄ ꝓhibuit lo
q̄ cū ꝑſona ſuſpecta non debꝫ di
cē. talis hoc m̄ iniūxit. q꜄ forte
c ille int̄ficerꝫ eū hec ille. ¶ Ad ꝓ
poſitū dubiū r̄ndit tho. vbi ṗ
us ſic. de illis q̄ hōi ōmiſſa ſūt ī
ſecreto ꝑ ꝯfeſſionē : nullo mō
debꝫ teſtimoniū ferre. quia hu
iuſmōi nō ſcit ut homo ſꝫ tāq̄
dei miniſter. Et mai⁹ eſt vincu
lū ſacramēti quolibꝫ hominis
p̄cepto. Circa ea vero que alit̄
homini ſb ſecreto cōmittuntur
diſtinguendū eſt. Quādoqꝫ ei
ſūt talia que ſtatim cum ad no
ticiam hominis veniūt homo ea
manifeſtare tenetur puta ſi ꝑti
nent ad corrupcōnem multitu
dinis ſpiritualem vel corꝑalē
vel in graue dampnū alicuius ꝑ
ſone vel ſi quid aliud hmōi eſt
ꝓpalare tenetur vel teſtificādo
vel denunciando. Et contra hoc
debitum obligari non poteſt
per ſecretum ōmiſſum. q꜄ in hoc
frāgerꝫ fidem quā alteri debet.
Quādoqꝫ vero ſūt talia q̄ quis
ꝓdere non tenetur. vn̄ poteſt
obligari ex hoc q꜄ ſibi ſb ſecre
to cōmittuntur. Et tunc nullo
modo tenetur ea aliq̄s ꝓdere
etiā ex p̄cepto ſuꝑioris. q꜄ ſua
re fidem eſt de iure naturali. nl
aūt pōt precipi hōi cōtra id qđ
ē de iure naturali hec tho. Sꝫ di
ceres q̄ꝫ diu tenetur celare q̄ ali
quid in cōfeſſiōe audiuit ſꝫ. ſp
cꝫ ꝓ ſemꝑ. Item q̄reres quā pe
nā incidit q̄ archanū alicuius
ꝓdit illicite ſꝫ. Si q̄s publice
reuelat aliqđ ſecretū c̄men im
ponitur ſibi aliq̄ pēa ſcꝫ īfamia
Impoſitor ei c̄mis cuiuſcūqꝫ
qđ ꝓbare non pōt pro calūnia
tore hētur. Extra de calūnia. Et
talis ē ille q̄ reuelat qđcūqꝫ ſe
cretū c̄mē qđ ꝓbaē non poteſt
¶ Dubitat̄ ōnter an q̄s tenea d
tur accuſaē ꝓximū ſꝫ. tho. 2. 2.
q. lxviij. dr̄a eſt int̄ denūtiacōē
ꝛ accuſacōē. in ṗmo attēditur
emēdacō fris. In ſecūdo punicō
criminis. pene aūt p̄ntis vite nō
ꝑ ſe expetūtur quia nō ē ſꝫ vlti
mum retribucōis tēp⁹. Sꝫ in
q̄ꝫ tum ſunt medicinales ꝯferē
tes vel ad emēdacōem perſone
peccātis vel ad bonū reipublice
cuius q̄es ꝓcurātur ꝑ punicōē
peccātiū. quorꝫ ṗmū intēditur
in denūtiacōe Secūdū aūt ꝑpe
ꝑtinet ad accuſacōē. Et ideo ſi
c̄mē fuerit tale qđ v̄gat ī detrimē
tū reipublice: tētur hō ad accu
ſacōē dūmō ſufficiēt̄ poſſit ꝓ
baē qđ ꝑtinꝫ ad offitiū accuſa
toris. puta cū pcc̄m alicui⁹ v̄git
ī multitudīs corruptelā corꝑa
lē ſiue ſp̄ualē. ſi aūt nō fuerit ta
le pcc̄m qđ i multitudiē redū
det vel etiā ſi ſuffitiētē ꝓbacōē

nō poſſit adhibere: nō tenetur
ad accuſandū qꝛ ad hoc nullꝰ
tenetur qđ non pōt debito mo
do pficere. Sꝫ ꝯtra non licꝫ re
uelare q̄ quis in ſecreto recepit
qꝛ hoc ē infideliter agere. Sed
ſtat ſolum ſecreto quē ſcire pxi
mi malū ergo ⁊c̄. rn̄dꝫ reuelaē
ſecretū in malū pſone infideli
tas ē. non aūt ſi reueletur ꝓpt̄
bonū ꝯmune qđ ſemp p̄ferēdū
eſt p̄uato bono. Et ideo cōn̄ bo
nū cōmune. nullū licꝫ ſecretum
recipe nec tamē eſt oīno ſecre
tū qđ p ſuffitiētes teſtes pōt p
bari hec tho. Sꝫ nūquid ſb̄di
ti poſſunt accuſare ſuos p̄latoſ
ſꝫ. ibidē. Subditi p̄latos ſuos
accuſare phibētur q̄ non affe
ctione caritatis ſꝫ ſua p̄uitate
vitam eoꝝ diffamare ⁊ rep̄hē
dere querūt. vel ſi ſubditi accu
ſare volētes fuerint criminoſi
ut hētur. 2. q. vij. Alioquī ſi fue
rint alias ydonei ad accuſanđ
licꝫ ſubditis ex caritate ſuos p̄
latos accuſare ¶ Quo ad ſecū
dum principale vtꝝ falſū teſti
moniū ſit ſp peccatum mōtale.
ſꝫ. tho. 2. 2. q. lxx. falſū teſtimoī
um triplicem hꝫ deformitatē.
Vno mō de piurio qꝛ teſtes
nō admittuntur n̄ iurati. ⁊ ex
hoc ſp eſt pcc̄m mortale. Alio
mō ex violacōe iuſtitie ⁊ hoc
mō eſt mortale pcc̄m i ſuo ge
nere. ſicut ⁊ quelibꝫ iniuſticia.

Et ideo in p̄cepto decalogi ſub
hac forma interdicitur falſū
teſtimoniū cū đr Exo. xxi. non
loquaris ꝯtra ꝓximū tuū falſū
teſtimoniū. non ei cōn̄ aliquē
facit qui eū ab iniuria fatiēda
impedit. ſꝫ ſolū qui ei ſuā iuſti
tiā tollit Tercīo mō ex ipſa fal
ſitate ſm̄ qꝛ ōne mendaciū eſt
peccatū ⁊ ex hoc nō habꝫ falſū
teſtimoniū qꝛ ſit ſep mortale
peccatum Dubitatur vtrū iura
mētum obliget ſcđm intēcōeꝫ
recipientis. ſꝫ. tho. ſuper. iij. di.
. xxxix. ⁊. 2. 2. q. lxxxix. ar. vij. Iu
ramentum promiſſorium obli
gat de ncītate ut culpa euite
tur vn̄ obligat ad illđ eſſe faci
endū. q̄ nō fcō icurritur culpa
diſtinguendū ē ergo in eo qui
iurat Aut enim ſimplicit̄ aut do
loſe iuāt Si iurat doloſe: ex du
abus ptibus pōt culpa ſeq̄. ſcꝫ
ex fractione iuramēti ⁊ ex dolo
Quāuis ergo ex ip̄a rōne iura
menti inq̄tum iuramētum nō
obligetur ad ſuandū ip̄m in
ſi ſm̄ ſuā intēcōeꝫ Ad obligaci
onē eni voluntas reqritur ſic eti
am ad votū. tn̄ ex ncītate iura
mēti inq̄tū doloſū fuit obliga
tur ad ſuandū talit̄ qꝛ ex dolo
eiꝰ aliꝰ nō ledat̄ ⁊ hoc ē qn̄ ſm̄
intēcōeꝫ recipiētis: iuramētum
iplet. vn̄ debꝫ ſuari ſcđm ſanū
intellectū eiꝰ cui iuramentum
pſtatur. vnde yſido. Quacūqꝫ

arte verbozum quis iuret: deus
tamē q̄ cōſcientie teſtis ē hoc ita
accipit ſicut ille cui iuratur itel
ligit. Et q̄ illa verba intelligā
tur de iuramēto doloſo patz p
ea que ſic ſubdit dupliciter re
us ſit qui et nomē dei in vanū
aſſumit ꝛ ꝓximū dolo capit Si
autē ſimpliciter idē abſqȝ dolo
iurat: tūc obligatur in fozo cō
ſciētioſo ſolum ſcdm intencōez
iurātis nō recipientis. vnde gre
go. xxvij. mora. humane aures
talia verba noſtra iudicāt. qua
lia foris ſonāt. diuina vero iudi
cia talia foris audiunt qualia
ex intimis proferuntur Sȝ ta
lis ſine dolo iurās in fozo cōtē
cioſo vbi intencō ignoratur ob
ligatur ſm q̄ verba cōmuniter
accipi ſolēt. hec ille Et addit Iu
ramentū non debet adhiberi ni
ſi de aliq̄ re de qua aliquis fir
miter certus ē ꝛ non eſt niſi cū
magna cautela adhibendum
Nōnō tamē q̄ in quibuſdā ca
ſib9 poſſunt aliqui iurare q̄bȝ
de re non cōſtat. niſi p fidē ſeu
credulitatem vn̄ mgri. iiij. di.
xxxiiij. di. q̄ ſi mulier cauſatur
frigiditatem mariti ipſa ꝛ ipſe
iurabit de eo q̄ nunq̄ commix
ti ſint ꝛ ſine fraude cum ſeptia
manu ꝓpinquorum Sacmen
tales enim tunc iurabūt q̄ cre
dūt eccleſie verā iuraſſe. Idē iu
ris eſt ſi ſepenumero ꝓpē artitudinē

mulieris. Sicut etiam in li. v.
de purga. capi. xiiij. Iurare pa
pa mādat ꝑ purgacōne cuiuſ
dā decani infamati. Similia hēs
in Sco. ut poſt dicetur Sȝ du
bitatur quomodo debēt verba
obligātiū itelligi. Rn̄dȝ. Sco.
q. penultima qōl. ſui Ad iſtud
dubiū habetur reſponſio. extr̄
de ſpon. ex litteris vbi dicitur ſic
Si alter nō intellexit qō alē
ꝓpoſuit ad cōmunē verbi itelli
gēciam recurratur. ꝛ cogatur
vterqȝ vba ꝓlata in ſenſu iſto
retinere quē ſolēt recte itelligē
tibus generare Et gloſa addu
cit illud ff. de ſupple. le. l. laboz.
non ex opioib9 ſingulozū ſȝ
ex cōmuni vſu loquenciū verba
ſunt intelligenda. Addūt alij
quādo vba ſunt duplicia ꝛ iu
rās intendit in vno ſenſu ꝛ rci
piēs i alio tunc verba mltipli
cia aut plus ꝑtendūt vnū iſto
rū ſenſuū ſm cōmunē vſum. Aut
equaliter ꝑtēdūt vtrūqȝ Si
ꝑmū. tūc illi9 intencōi ſtandū
eſt qui illum ſenſum itellexit.
Si ſecūdū: tunc ſtādū eſt iu
dicō bonoz viroz qui p̄ſatis
cōiecturis ꝛ racōibus cō deſcē
dere debēt ſaniori ꝛ puriori intē
cioni. Sȝ quid ſi q̄s falſū teſti
moniū ferrꝫ ex ignorātia facti
ſz. tho. ibidē In teſtimonio fe
rendo nō debȝ hō ꝓ certo aſſerē
q̄ſi ſciens illud de q̄ cert9 non

est. ꝫ dubiū debet sub dubio ꝓ
ferre ⁊ id de quo certus ē pro
certo asserere. Sꝫ qꝛ contingit
ex labilitate hūane memoie ꝙ
reputat se homo q̄nq̄ꝫ certum
eē de eo ꝙ falsum ē ut si aliquis
cū debita sollicitudie recogitās
estimat se certum esse de eo qđ
testatur illđ testimoniū nō est
falsū nec peccat mōꝛlit hoc as
serēs qꝛ non dicit falsū testimo
niū ꝑ se ⁊ ex itencōe ꝫ per acci
f dēs cōn illđ qđ intendit ¶ Du
bitatur adhuc An indelibera
cio in periurio ⁊ siliter in men
dacō excuset a pccō mōꝛli Rn̄.
sco. sup. iij. circa finē. periuriū
qđ est ex pleno ꝯsensu ē cōn p̄
ceptū prime tabule. ⁊ ꝑ conse
quēs immediate auertens a fine
ultio. Et ita nihil sibi deficit de
rōne pcc̄i mōꝛlis. Siue periu
riū fiat ex habitu siue non siue
semel siue ꝯsuetudinarie. Si au
tē fiat periuriū i deliberate q̄ntū
cūq̄ꝫ fiat frequēter: cū actꝰ me
ritoriꝰ requirat ꝙ sit plene hu
manꝰ ⁊ ita ex delibacōe plena
⁊ demeritoriꝰ nō minꝰ req̄rat id
non eī deꝰ ē ꝓnior ad puniend
q̄ꝙ ad p̄miandū: pōt dici ꝙ illud
piuriū i deliberatū etiā q̄ciensc̄ū
q̄ꝫ iteratū non est pcc̄m mōꝛle
Rondū tn̄ ꝙ virtuosus breuē
habet deliberacōez. q̄ non vide
tur deliberacō qꝛ habꝫ pruden̄ti
am magnā ⁊ ꝓmptus est ad

deliberādū quasi in tpe impce
ptibili. Ita possꝫ aliq̄s ex habi
tu opposito prudentie acq̄rere
facultatē deliberādi ꝓmpte de
opposito q̄si in tpe ipceptibili
⁊ illa deliberacō sequēs habitū
essꝫ suffitiens ad racōez peccati
Sic cō similis deliberacō in bo
no eēt suffitiēs ad racōnem me
riti. nō ergo distinguo q̄ꝙtum
ad rōez pcc̄i mōꝛlis q̄ꝙtum ad
raritatē ⁊ frequētiam periurij.
ꝫ inter deliberacōez ⁊ indelibe
racōez Ita ꝙ deliberacō ocurrēs
reddit pcc̄m mōꝛle. ⁊ hoc siue
vnica siue ex ꝯsuetudine. Et in
deliberacō excusat siue semel si
ue quociēscūq̄ꝫ hec sco. Idē te
net de mendacō ad hoc ꝙ sit
mōꝛle vel veniale. vide etiam de
hoc sup̄ secūdo p̄cepto ꝑ totū
¶ Quantum ad terciū pn̄cipale g
queritur. vtꝛ adducēs deū in
testē ut sit i iuramēto assertorio
ad aliq̄d qđ talis credit eē ve
rū. licꝫ non sit verꝫ ꝫ ad aliq̄d
de q̄ aliquā hꝫ opinionez ⁊ tn̄
magis assentit opposito peccet
mōꝛlit Rn̄. sco. vbi p̄us sup terz
tio dicens dico ꝙ ille cui iurat
aut accipit ex lege positiua Aut
ex cōsuetudie iuramētū. tanq̄ꝙ
simpliciť assertiuū iurati. Aut
nō tanq̄ꝙ simpliciť assertiuū ꝫ ꝓ
babiliť inductū ad credēdū iuā
mēto Primo mō dico ꝙ iurans
q̄uocūq̄ꝫ dubiū hoc ē qđ non

eſt ſimpliciť certū ⁊ deliberate
peccat mortaliť· quia ad ꝯfirmādū
id qđ aſſerit ſimpliciť eē certū
⁊ verū deū teſtem inducit cū nō
ſit ſimpliciť certum Et hoc mō
debēt intelligi omnia iuramēta
illoꝝ qui aliquid iurant in iu
dicō pro quo ſententia aliqua
conſueuit ferri q̄ ſnīa oīno nō
deberet ferri niſi illđ aſſertū eēt
ſimpliciť certum verbi gracia·
Sētentia mortis non dꝫ ferri
n̄ pro crimine certo ergo iurās
iſtū eſſe criminoſū cū nō ſit cer
tus q̄꜡ tumcūqꝫ tn̄ probabiliť
cōiecturꝫ eū eſſe taleꝫ ⁊ hoc iu
rās in tali foro vbi ex lege pōi
tiua vel ꝯſuetudine ſeqtur dā
natio ad mortē peccat mortaliť
Cōſimiliť ī foro quocūqꝫ vbi
ex hoc q꜡ aliqs ꝯuictꝰ p iuran
tes vel iuramēta cōdēnatur tan
q̄꜡ reꝰ ſimpliciť Ibi nō tm̄ ſit ir
reuerētia nōī dī coīī ꝓ· ꝓme ta
bule ſꝫ eſt pnicōſū quia nocuum
h ꝓxio· Et ſi dicas ē vtile reipu·
alioquin mali nimis multipli
carentur ſꝫ· dn̄s deu·xvi· Iuſte
qđ iuſtū ē exeqris Sūt enī qđ
mala q̄ nō ſunt puniēda p ho
miēs ſꝫ rlinquēda iuriſdcōi di
ne puta oīa in q̄bꝫ hō ut hō nō
pōt ſuffitienť docē veritateꝫ eo
mō quo derꝫ docēi ad hoc ut iu
ſte ferretur ſnīa debita ꝑ poſitiā
nec ī iſtis ſunt ſoli teſtes culpa
biles ſꝫ eē· iudex ſi tn̄ ipē ſciat q꜡
ex ꝯſuetudīe teſtes non teſtifi
cantur ſb iuramēto ſꝫ ſb credu
litate· tūc enī nō derꝫ iſte ferre
ſentētiam qualis eſſet ferēda ſi
culpa eēt ſimpliciť ꝓbata corā
eo Scit enim ex ꝯſuetudine cul
pā nō eſſe ſufficienť ꝓbatā corā
eo ut tali pena puniatur Si au
tē ex lege poſitiā habeatur vel
ꝯſuetudīe q꜡ iuratus nō tenea
tur deponere de certitudīe ſꝫ de
credulitate tunc etiā iurās non
peccat· dūmō ex ſignis ꝓbabi
libus ꝯiecturꝫ ptem illā magꝰ
q̄꜡ aliā· ſicut hētur de ſcrutinio ī
ordine faciendo ca· vnico· In ꝑ
mo cōibꝫ ergo talibꝫ ſiue ad q̄ſ
cūqꝫ dignitates p electōes ā ad
ordīes ā etiā in aliis collegiis·
puta vniūſitatibꝫ ad collegiū ī
religionibus ad ꝑlacōeꝫ vel ad
actꝰ alios ſi ꝯſuetudo approba
ta hꝫ q꜡ ꝯſiones rn̄detiū ſb iu
ramēto ꝑſtito· vel ſub fide data
vel ſb obediētia ꝓmiſſa nō dn̄t
intelligi n̄ de credulitate q̄꜡tum
pōt huāna fragilitas noſſe· et
q꜡ rn̄dēs nō nouit īdignitatē ī
eo debēt omnes tales reſponſi
ones intelligi ſcđm cōſuetudi
nem cōmunē· nec reſpondentes
peccant in aliquo Quia ꝯſuetu
do eſt· vel lex poſitiua q꜡ talis te
ſtificacō de credulitate ſufficiat
⁊ ita ſit in fauorabilibꝫ· Vni i
uerſaliter autem ſiue in fauora
bilibꝫ ſiue in odioſis iurans de

illo cuius oppoſitū magis cre
dit ꝗ̄ aliud· iurās etiā de illo de
quo ſimpliciter ē dubi⁹ id eſt
nō magis aſſentit vni pti ꝗ̄ al
teri peccat mortaliter quia adducit
deū tanꝗ̄ in teſtē iſti⁹ qḋ neu
tro modo ē ſibi certū quod de
bet eē certum· pōt enim periuriū
eſſe abſq; mētiri puta ſi aliq̄s
ſimpliciter dubitās iurat pti
de q̄ dubitat quā forte dicēdo
nō mētiretur quia non hȝ oppoſi
tum in mēte Aut ſaltē i aliquo
caſu vbi iurās tenetur eē cert⁹
periurat ſi non ē ibi certus· et tn̄
ſi illḋ aſſereret ſine iuramento
credēs illḋ pl⁹ ꝗ̄ oppoſitū nō
mētiretur periculoſū ē ergo fre
quēter hr̄e iuramēta in ore quia
i multis ſmōibȝ ſine iuramēto
nec peccaret q̄s vbi addito iura
mēto peccat q̄s et ſimiliter ſi fiat
ex deliberacōe ꝓpt̄ qḋ ē vtile il
lud ꝯſiliū Math· v· Sit ſmo
veſter eſt ē· nō nō hec de ſcdo·

¶ Seq̄tur nonū p̄ceptum
Nō concupiſces vxorem
proximi tui.

Preceptū nonū Nō
cōcupiſces vxorem
prximi tui· Exo· xx· et
Deu· v· hoc mādato
a ſequēti hō in ſeipō ordiatur i
a affectibꝰ ¶ Sȝ quia ſciencia ſeu
noticia p̄cedit affectū et caren

cia ſciēcie neceſſariorum q̄ vocat
ignorācia· cauſa ē multorum pec
catorum. Idcirco p̄mo dicenda
ſūt de ignorācia tria pn̄cipali
ter· Primo q̄d ſit et q̄d ſcire te
nemur· et q̄tuplex eſt· Secun
do qn̄ eſt pcc̄m· qn̄ augȝ vl̄ di
minuit pcc̄m· Tercio ꝗ̄ periculo
ſa ſit ignorācia· ¶ Quātum ad b
primū nōndum quia neceſſariū
ē de ignorācia tractare quia igno
rācia eſt q̄nqȝ pcc̄m mortale· et
ſcire ē per ꝯſequēs in precepto
ptȝ per illḋ Math· xxv· Eſuri
ui et nō dediſtis m̄ mādūcare·
Et ſtatī dicēt hedi vbi vidim⁹
te Eſuriētem q̄ſi dicerēt· Igno
rauim⁹ te paſcere in paupib⁹
Sȝ xp̄s dicȝ· ꝗ̄ diu nō feciſtis
vni de minoribꝰ iſtis nec m̄ fe
ciſtis Et iterum diſcedite a me
maledicti in ignē eternū Idem
ptȝ· i· cor· xiiii· Ignorās igno
rabitur Sȝ q̄ ignoratur a do
eſt priuatus ſigno caritatis· et
dampnatur cū fatuis virginibȝ
quib⁹ xp̄s clauſit iā ianuā di
cēs neſcio vos Idcirco orat pš·
delicta iuuētutis mee et ignorā
cias meas ne memineris Secū
do nōndū quia ignorācia q̄ ē pec
catum ē priuacō ſcīe debite quā
q̄s pōt hr̄e et ſcire tenetur· ſed
quā pōt hr̄e· quia ſi eſt impoſſi
bilis: excuſat quia inuincibilis· ſed
debite quia ſi non cadit ſub debi
to: nō ē pcc̄m ¶ Tercio nōndū c